

Francisc Schneider

Copilarie sub trei cârmuiri

INAINTE DE RĂZBOI

5693 - 5711

(1933, 27 iulie - 1941, 21 iunie)

Casa parinteasca (Continuare)

Până la vârsta de trei ani majoritatea timpului am petrecut-o acasă. Dimineața stăteam în bucătărie împreună cu bunica. Bunica, în timp ce pregătea mâncarea, îmi povestea, uneori îmi cerea ajutorul la ales boabe, la frământat aluat, la șters vase. Aveam locul meu, în fața unei măsuțe, cu un scăunel, de unde urmăream tot ce se întâmplă și asistam la dese vizite pe care le primea, fără să ânterupă lucrul.

Zilnic venea Mariška cu care se ajuta în timp ce vorbeau slovacă. Era o femeie mai tânără decât bunica, originară tot din Bidovče. A fost slujnica familiei și a rămas tot timpul atașată de ea, în toate peregrinările ei. Odată am întrebat-o pe Edes dacă sunt surori. Aproape că da – mi-a răspuns. Bunicul, ținea la ea ca..., aproape că-ți este bunică. La mutarea în Fratelia Mariska s-a măritat cu un slujbaș de la depozitul de lemne, Barna Arpad, și au avut o fată – Iuliška, prima mea prietenă.

Bucătăria, pe lângă mobilierul specific, avea agățată pe pereți farfurii pictate cu motive populare, în special florale, dar și câteva pânze cusute. Una dintre acestea m-a fascinat, rămânând în memorie și astăzi. Infățișa un soldat în genunchi, întinzând o floare fetei în straie populare slovacă. Erau și câteva cuvinte brodate, pe care mi le-a citit Edes ori de câte ori îi ceream:

Boleraz, bolez / Zeleni bolez /
Prenocui suhaiko / Prenocui tu un nas.

Peste decenii, când am vizitat Bidovce, stând de vorbă cu o bătrână de vârsta mea, am recitat acest text. Mi-a spus că este un vechi cântec popular slovac de dragoste și l-a cântat așa cum pe vremuri mi l-a cântat Mariška. A fost un moment care m-a impresionat până la lacrimi.

Ghilani neni, o femeie în vîrstă, cu o statură impunătoare, athletică, veselă, cu mult farmec, venea de câte ori avea drum în sat. A umblat în multe țări ca artistă de circ, fiind renumită că boxa cu urși. De fiecare dată mă lua în brațe și dansa cu mine, apoi mă întreba unde e inima fetelor, despre care îmi vorbea deschis. Eu, rîzînd, am tras pantalonii și am arătat ce se vedea.

Surorile Muller, de vârsta lui Edes, stăteau aproape de noi, veneau zilnic aducînd de fiecare dată câte o atenție alimentară, ba lapte de capră, ba pui de baltă pane, ba câte un fruct sau prăjitură. Bunica vorbea cu ele șvăbește, amuzîndu-se, în timp ce eu savuram din bunătățile aduse.

Baba Sofi, o bătrână micuță, slabă, ușor gârbovită, venea întotdeauna cu cărțile de ghicit. De fiecare dată făcea preziceri. Bunica zicea că este vrăjitoarea satului. A avea un băiat, Costi, prieten cu Otto.

Doamna Mudrici, soția măcelarului din vecini, întotdeauna se plângea de bătăile dese pe care le primea din partea soțului. Uneori apărea la noi și noaptea, fugind de urgia bețivanului. A avea un băiat, Milan, ceva mai mare decât mine, cu care m-am împrietenit.

Deseori veneau la noi țigani, mai ales femei, cu care bunica vorbea în limba lor. Intr-o zi curtea s-a umplut cu zeci de țigani gălăgioși, o întreagă șatră, împărțită în două tabere, căutând să explice ceva. Bunica i-a ascultat, apoi a vorbit cu ei cu calm și hotărâre. După un timp oamenii s-au liniștit și au plecat împăcați.

În vecini erau trei copii de vârsta mea, cu care mă jucam – Mudrici Milan, Szajko Bandi și Andrei Gajo. Era la ordinea zilei prinsa, jocul de-a ascunsa, dar și întreceri de fugă sau putere, deseori terminându-se cu certuri și bătăi urmate totdeauna cu împăcări la intervenția celor de acasă, deranjați de micile scandaluri și plânsete.

Din când în când veneau în vizită bunicul Ignațiu și bunica Emma. Aduceau dulciuri și povesteau despre năzdrăveniile din copilăria tatălui nostru.

De sărbători mergeam cu părinții în vizită la bunici, părinții tatălui meu. Luam tramvaiul 5 până la Piața Kutl și apoi în continuare tramvaiul 1 sau 2 până la Piața Traian și în imediata apropiere, în piața Romană, vis-a-vis de biserica Milenium era casa în care a locuit tata cu părinții lui, până s-a căsătorit. În aceeași casă locuia și pictorul Szuhanek bine cunoscut în Banat și Ungaria. La întoarcere ne opream la cofetăria italiană de lângă stația Maria.

Intr-o toamnă, tata m-a dus la bunici să stau acolo câteva zile. Ziua a trecut cum a trecut, cu joacă, plimbări, gustări, dar seara când să mă culc, am început să plâng cerând să fiu dus acasă. Cu toate insistențele, mângâierile și poveștile, nu m-au putut liniști, încât bunicul m-a îmbrăcat și am făcut calea întoarsă la Fratelia. Deja se întunecase și bunicul cu bastonul într-o mână și cu cealaltă ținându-mă, mergeam cu pași grăbiți. Am ajuns la poarta casei. Poarta închisă. Bunicul a ciocănit la fereastră cu bastonul și într-un târziu se facu lumină în cameră și apară Edeș mirată. Repede a coborât și a deschis poarta. Am sărit în brațele ei.

Mult timp am simțit regretul pentru atitudinea mea, căci a fost ultima mea întâlnire cu bunica Emma, care a murit subit după câteva săptămâni. De moartea ei aflasem după un timp, când bunicul venise să-și ia rămas bun înainte de a pleca în Ungaria, la Szeghed. Atunci am aflat că tata are o soră, tanti Berta, din prima căsătorie a bunicului. Mama lui tanti Berta a murit la nașterea ei. Tanti Berta era mai mare cu zece ani, a rămas la casa din Buziaș alături de bunica Emma, de care era foarte atașată. S-a căsătorit cu Varga Marton, un tânăr funcționar din Mako, cu care s-a cunoscut într-o vacanță de vară petrecută acolo la bunicul din partea mamei. Ulterior s-au mutat la Szeged. Când bunicul urma să se întoarcă, am fost cu tata să-l așteptăm la gara din Arad. În trenul din Arad

la Timișoara, bunicul povestea despre Berta și soțul ei Tibi, cât și fiul lor Ianoș, verișorul meu, cu opt ani mai mare.

Am avut parte și de un eveniment trist, înmormântarea unei fetițe, Aranka. Am fost cu Edeș la cimitirul din capătul satului. Sărmana fetiță, ceva mai mare decât mine, a fost deseori la noi împreună cu tatăl ei, prieten cu unchiul Carol. Cu un an în urmă, băuse din greșală sodă caustică. A fost alimentată printr-un tub ce intra prin burtă, iar când venea la noi mesteca bunătățile oferite de Edeș și apoi le scuipa în găleată. Tragedia ei m-a impresionat profund.

Odată cu venirea primăverii, duminica de dimineață, în fața casei noastre, s-au adunat un grup numeros de tineri din sat. Venise și un militar care le explica ceva, după care s-au încolonat și în pas de marș s-au îndreptat spre capătul satului. La amiază s-au întors, așezându-se pe banca din fața casei și pe iarbă. Bunica a adus apă, pahare și biscuiți. Așa a fost până toamna. Erau exerciții de pre-militărie. La începutul toamnei, unchiul Otto a fost convocat pentru satisfacerea stagiului militar, la Babadag în Dobrogea.

Copilarie sub trei cârmuiri

(Evocari mozaice)

Partea I

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie1_0312.pdf

Partea II

http://www.bjt2006.org/FS_copilarie2_0512.pdf

Francisc Schneider MD, PhD, Dhc.

S-a născut la Timișoara în anul 1933. A absolvit Facultatea de Medicină Timișoara în 1957. În perioada 1957 – 1960 a fost medic de circumscripție la Certeze-Negrești Oas (ulterior a devenit cetățean de onoare al comunei). Între 1960 - 1998 a fost profesor de fiziologie la Universitatea de Vest „Vasile Goldis” din Arad.

Are 198 lucrări științifice publicate, peste 20 de cărți didactice de fiziologie și 8 cărți științifice, din care menționăm *Bronhomotricitatea* (Ed. Viata Medicală Românească, București, 1998) și *Clinical Physiology of the Venous System* (Ed. Kluwer Academic Publishers, Boston, 2003), ambele distinse cu premiul Daniel Danielopolu al Academiei Române.

Carti literare (eseuri și evocari):

Eseuri medicale și paramedicale (1998)

Respirații aradene (2003)

Amintiri din Țara de Sus (2004)

Cu vânt de sud-vest (2006)

Cu buna știință (2009)